

ЗАРУБІЖНИЙ БІБЛІОТЕЧНИЙ ДОСВІД

DOI: <https://doi.org/10.15407/bv2022.01.081>

УДК 021.1:027.54(410):338.24

Тетяна Гранчак,

<https://orcid.org/0000-0001-7854-580X>,

докторка наук із соціальних комунікацій, професорка,

провідна наукова співробітниця,

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського (м. Київ, Україна)

просп. Голосіївський, 3, Київ, 03039, Україна,

e-mail: granchakt@ukr.net

Бібліотечно-інформаційна підтримка підприємницької діяльності: досвід Британської бібліотеки і перспективи для України

Актуальність. Потреба модернізації, інноваційного розвитку вітчизняного бібліотечного сервісу актуалізує дослідження відповідного досвіду зарубіжних бібліотек. У статті висвітлюється досвід Британської бібліотеки з організації орієнтованого на підтримку малого і середнього бізнесу інноваційного бібліотечного сервісу, розглядаються можливості адаптації цього досвіду в умовах України. **Мета.** Стаття спрямована на обґрунтування інформаційно-комунікаційного потенціалу бібліотеки з організації середовища управління бізнес-ідеями, визначення ефективних підходів до організації такого середовища, виявлення ключових тенденцій розвитку орієнтованого на бізнес бібліотечного сервісу і окреслення можливостей адаптації наявних рішень до вітчизняних реалій. **Методи.** Результати дослідження отримані шляхом аналізу офіційних інтернет-сторінок, звітів Центру бізнесу та інтелектуальної власності (The Business and Intellectual Property Centre) Британської бібліотеки, опрацювання фахових публікацій, застосування комплексу наукових методів, зокрема, системного і структурно-функціонального, використання яких зумовило вивчення орієнтованого на бізнес сервісу Британської бібліотеки як системи послуг – від інформування до створення відкритої підприємницької спільноти, організаційне забезпечення яких покладено на спеціальний підрозділ, створений у рамках її структури. **Новизна.** Виявлено, що комплексний, орієнтований безпосередньо на бізнес, бібліотечний сервіс Британської бібліотеки включає такі послуги, як організація простору для комунікації, обміну ідеями; забезпечення доступу до інформаційних ресурсів, корисних для розвитку бізнесу; проведення консультацій стосовно користування інформаційними ресурсами; організація тренінгів і семінарів із питань інтелектуальної власності й авторського права, розвитку бізнесу із залученням партнерів; фінансова підтримка бізнесу; організація діяльності бізнес-клубу, орієнтованого на формування відкритої підприємницької спільноти громади. **У висновках** констатується можливість організації орієнтованого на підтримку бізнесу вітчизняного бібліотечного сервісу, відзначено, що успішна реалізація бізнес-орієнтованого сервісу визначатиметься вмотивованістю керівництва бібліотек, їхнього персоналу, готовністю опановувати інноваційні напрями діяльності.

К л ю ч о в і с л о в а: бібліотеки і бізнес, бібліотечний сервіс, орієнтований на бізнес, бібліотеки як бізнес-інкубатори, Британська бібліотека, Центр бізнесу і інтелектуальної власності.

Актуальність і стан дослідження питання. Потреба в інноваційному розвитку вітчизняного бібліотечного сервісу актуалізує дослідження відповідного досвіду зарубіжних бібліотек, зокрема стосовно створення спільних структур, програм і послуг для малого бізнесу, окремих підприємців, що сьогодні важливо для розвитку української економіки. Стан сучасних економічних та недосконалих нормативно-правових умов для розгортання малого і середнього бізнесу в Україні, ускладнений кризою, спричиненою пандемією, негативно впливає на його розвиток. Саме тому виникає потреба у допомозі бібліотек, спрямованої на адаптацію і збереження життєздатності цього бізнесу.

У передових країнах світу це питання сьогодні визнано одним з пріоритетних. Так, Американська бібліотечна асоціація (ALA) з 2020 р. розпочала реалізацію ініціативи «Бібліотеки будують бізнес», спонсоровану Google.org, з метою розширення програм, послуг для малого бізнесу та підприємців у 13 публічних бібліотеках. Її призначення – «визначення перспективних практик та моделей для ініціатив підприємницького бізнесу, якими керують бібліотеки, для поширення в галузі масштабування нашої мережі однорічного навчання та надання доступних ресурсів для оцінки. Ці інвестиції у розмірі 1,3 млн дол. надходять у вирішальний момент для спільнот малого бізнесу по всій країні та демонструють важливість бібліотек у секторі робочої сили і розвитку бізнесу. В той час, коли власники бізнесу, підприємці повинні адаптуватися до обмежень, що виникають унаслідок пандемії, бібліотеки можуть сприяти цим критичним крокам і бути ключовим партнером у відновленні та стійкості бізнесу» [33].

Законом України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» (2013) передбачена спеціальна інформаційна державна підтримка суб'єктів і об'єктів інфраструктури малого і середнього підприємництва, зокрема сприяння створенню та забезпеченню функціонування державних, регіональних, місцевих інформаційних систем, інформаційно-телекомунікаційних мереж, утворенню об'єктів, які надають консультаційні послуги суб'єктам малого і середнього підприємництва, організують спрощення доступу до економічної інформації в режимі реального часу тощо (Ст.18). Отже, бібліотеки, які формують інформаційні ресурси економічного змісту та надають до них відкритий доступ, покликані здійснювати інформаційну та консультаційну допомогу бізнесу не лише за власними функціями, а й відповідно до законодавства України [17].

Зважаючи на те, що саме малий і середній бізнес є соціальною базою функціонування громадянського суспільства, його підтримка набуває стратегічного значення. Зростання самозайнятості, створення нових робочих місць матиме також позитивний вплив на зменшення навантаження на бюджет, адже потреба пов'язаних із різними видами соціальної допомоги додаткових бюджетних витрат у такому разі зменшуватиметься, натомість за рахунок податкових платежів зростатимуть бюджетні надходження.

Надаючи підтримку бізнесу, бібліотеки тим самим підтримуватимуть і життєздатність локальних спільнот, актуальність чого лише зростає в контексті рефор-

ми децентралізації і створення об'єднаних територіальних громад. У свою чергу, спроможний бізнес здатний покращити фінансові можливості бібліотек через партнерство або спонсорську підтримку їхніх окремих проєктів. По суті, взаємодія бібліотек і бізнесу може стати тим симбіозом, який дасть змогу їм обом посилити свою спроможність, позитивно впливаючи на соціальну структуру суспільства, його економічний рівень і політичні практики.

Примітними в цьому контексті є згадування бібліотек не лише як інноваційних, інформаційних хабів, але і як бізнес-інкубаторів [23; 24], а також приклади організації бібліотеками сервісу, орієнтованого на підтримку бізнесу [19; 26; 27; 34]. У США 2009 р. кращі бібліотечні практики з інформаційної підтримки бізнесу були узагальнені в посібнику «A Guide to Excellent Creative Business Libraries and Business Centers» [37].

В Україні також накопичено певний досвід надання бібліотеками інформаційної підтримки бізнесу та підприємницькій діяльності [1; 4; 6: 18], проте такий досвід через брак фінансових і кадрових можливостей вітчизняних бібліотечних інституцій поки що залишається поодиноким і потребує масштабування, а організовуваний ними сервіс – методичного забезпечення і розширення номенклатури послуг.

Аналіз досліджень. На теоретичному рівні у низці публікацій вітчизняними науковцями обґрунтовано значення інформаційного забезпечення для розвитку бізнесу (Ю. Корнев [7], С. Палагута [12], О. Єршова [36]), розкрито інформаційно-комунікаційний потенціал національних бібліотек як вагомий чинник розвитку економічної сфери України (С. Кулицький [9–11], Л. Присяжна [14–16]), роль бібліотек у сприянні подоланню бідності (О. Бояринова [2]), функціонування бібліотек як осередків залучення креативних індустрій (В. Бугров, М. Ситницький, О. Сербін [25]), узагальнено досвід провідних бібліотек України стосовно надання доступу до ресурсів правової інформації і правового консультування (Н. Іванова, О. Пестрецова [5; 13]).

Усе це дає змогу говорити про значну увагу дослідників до цього питання, про необхідність забезпечення системності такої роботи, її виокремлення у спеціальний напрям бібліотечної діяльності. Розкриття кращого зарубіжного досвіду в цій царині сприятиме розширенню адвокаційних можливостей бібліотек України, обґрунтуванню їх інформаційно-комунікаційного потенціалу для влади і бізнес-структур. Досвід зарубіжних бібліотек дає багато прикладів організації орієнтованого на бізнес бібліотечного сервісу, який, залежно від бачення та можливостей кожної конкретної бібліотеки, може бути більш або менш комплексним: від складання покажчиків та списків ресурсів і літератури для підприємницької діяльності, діяльності наукових експертів для рекомендацій та консультацій, до реалізації довготривалих освітніх програм і консультування. Сьогодні однією з найбільш системних і комплексних є бібліотечно-інформаційна підтримка розвитку бізнесу бібліотеками Великобританії на чолі з Британською бібліотекою.

Напрацювання Британської бібліотеки, принципи організації системи послуг, діяльність спеціального підрозділу – Центру бізнесу та інтелектуальної власності,

накопичений відповідний український досвід не розглядалися в спеціальній бібліотечнознавчій літературі. Отже, **метою** статті є узагальнення досвіду і визначення ключових напрямів реалізації бізнес-орієнтованого сервісу Британської бібліотеки.

Джерела і методи дослідження. Результати дослідження, отримані шляхом аналізу офіційних інтернет-сторінок, звітів Центру бізнесу та інтелектуальної власності (The Business and Intellectual Property Centre) Британської бібліотеки, низки бібліотек України, опрацювання фахових публікацій, матеріалів ЗМІ та застосування комплексу наукових методів – контент аналізу, описового, узагальнення, логічного, системного, структурно-функціонального, інформаційно-аналітичного, соціально-комунікаційного. Зокрема, використання системного підходу і структурно-функціонального методів зумовило вивчення орієнтованого на бізнес сервісу Британської бібліотеки як системи послуг від інформування до створення бізнес-клубу, організаційне забезпечення яких покладено на її спеціальний підрозділ.

Результати і обговорення. Професор міської інформатики з Квінслендського технологічного університету М. Фот (Marcus Foth) цілком слушно зауважує: хоча вузькоспеціалізовані інноваційні центри є важливими для розвитку бізнесу, вони не допомагають пересічним людям започаткувати власну підприємницьку діяльність. Для цього, на думку фахівця, потрібні «пісочниці», креативні простори, експериментальні студії, де можливий безлад, гаражі та майстерні, де люди з усіх верств суспільства об'єднуються для створення та впровадження інновацій. Одним із найкращих місць для створення таких просторів М. Фот вважає бібліотеки, які в такому разі формують середовище «інкубації та інновацій» [30].

Малий бізнес є рушійною силою економіки Великої Британії. Малі підприємці виступають найбільшими роботодавцями в країні, новаторами та організаторами змін, вони є запорукою здорової, процвітаючої нації. Останнім часом Велика Британія створила одне з найбільш привабливих середовищ у світі для відкриття та розвитку бізнесу: щодня тут реєструється рекордна кількість нових підприємств, а 10 % працездатного населення є самозайнятим. Водночас, залишається низка бар'єрів для тих, хто хоче започаткувати власну справу та/або зберегти свій бізнес в умовах невизначеності, стрімких технологічних змін. За статистикою, понад 40 % підприємств зазнають невдачі після третього року існування. Понад це, у Великій Британії найбідніші громади, як правило, мають набагато нижчий показник самозайнятості, який становить приблизно половину середнього показника по країні. Лише 5 % підприємств очолюють представники чорношкірого населення, азіатських та інших етнічних меншин, і лише 22 % – жінки. Потенційний вплив цього дисбалансу є досить значним. Наприклад, за прогнозами, економіка Великої Британії мала б приріст приблизно на 250 млрд фунтів стерлінгів, якби жінки розпочинали та масштабували бізнес так само, як і чоловіки [28, с. 3]. Отже, організація в бібліотеках країни, передусім у Британській бібліотеці, бізнес-центрів мала на меті надати інформаційну, організаційну та фінансову підтримку найбільш вразливим, з позиції ведення бізнесу групам населення.

Для впровадження в бібліотечне середовище послуг, орієнтованих саме на підтримку бізнесу, в Британській бібліотеці 2006 р. було створено спеціальний підрозділ Business & IP Centre (The Business and Intellectual Property Centre) (Центр бізнесу та інтелектуальної власності). Згодом такі центри відкрилися ще у 19 великих бібліотеках Великої Британії, і на сьогодні в країні вже функціонує національна мережа центрів бізнесу та інтелектуальної власності. В установах, які не можуть дозволити собі настільки масштабну діяльність, зазвичай вводиться посада спеціального бізнес-бібліотекаря.

Діяльність Business & IP Centre Британської бібліотеки отримала підтримку Європейського фонду регіонального розвитку¹ і спрямовується на допомогу бізнесу від «першої іскри натхнення до успішного запуску та розвитку бізнесу» [20].

Цільова аудиторія Центру складається з власників малого бізнесу, підприємців та винахідників, котрі потребують допомоги у запуску, захисті та розвитку власної справи. Ті підприємства, які користуються послугами Центру, в середньому, збільшують обіг до 8,80 фунтів стерлінгів на 1 фунт вкладених у сервіс державних коштів. Зареєстрованим користувачам надається безкоштовний доступ до спеціальних ресурсів, серед яких:

- звіти з розвитку інтернет-ринків від провідних видавців Mintel, Frost & Sullivan, Euromonitor та ін.;
- дані стосовно 144 млн компаній Великої Британії та світу;
- книги стартапів та бізнес-довідники;
- 700 тис. ретроспективних річних звітів;
- понад 60 млн патентів [20].

Крім доступу до ресурсів, Центром пропонуються спеціальні програми практикумів, індивідуальних консультацій та мотивуючих бесід.

З 2011 р. Бібліотека також пропонує безкоштовну підтримку на суму 10 000 фунтів стерлінгів у рамках програми «Інновації для зростання». Ця програма з 2016 р. має два різновиди: «Інновації для масштабування зростання» (Innovating for Growth Scale-ups) та «Інновації для зростання: стартапи» (Innovating for Growth: Start-ups).

«Інновації для масштабування зростання» – це програма Європейського фонду регіонального розвитку, призначена допомагати малому бізнесу, який прагне розвиватися. З 2012 р. в рамках Програми було надано допомогу 540 підприємствам з обігом від 100 тис. до 30 млн фунтів стерлінгів (у середньому 500 тис. фунтів стерлінгів). Для бізнесу ця програма є безкоштовною [31]. Кожні три місяці в рамках програми обирається 18 підприємств, що розвиваються, серед тих, хто заповнив заявки для участі. Їм надається фінансова підтримка у розмірі 10 000 фунтів стерлінгів та індивідуальні поради. В умовах спричиненого пандемією COVID-19 соціального дистанціювання Програма працює в

¹ Європейський фонд регіонального розвитку – фонд Європейського Союзу, створений у 1975 р. для посилення економічної, соціальної та територіальної згуртованості Європейського Союзу шляхом вирівнювання дисбалансу між розвитком його регіонів.

онлайн-форматі, а індивідуальні зустрічі з консультантами проводяться в режимі відеоконференцій.

Програма «Інновації для масштабування зростання» складається з восьми модулів:

1. Стратегія зростання, під час якого партнер програми компанія Red Ocher (<https://redochre.org.uk/>) допомагає учасникам оцінити свої сильні і слабкі сторони та обрати надійний шлях зростання, включно з моделями продажу та комерціалізації.

2. Уточнення бізнес-моделі: експерти Red Ocher допомагають учасникам визначити оптимальну бізнес-модель за допомогою інструменту Business Model Canvas.

3. Продуктні і сервісні інновації: інший партнер програми, компанія FLUXX (<https://fluxx.uk.com/>), надає допомогу учасникам щодо пошуку шляхів підвищення ефективності та конкурентоспроможності бізнесу через розроблення нових процесів, продуктів, послуг.

4. Брендинг: партнер програми компанія ABA (<https://aba-design.co.uk/>) сприяє уточненню позиції та айдентики брэнда на ринку як засобу розвитку бізнесу.

5. Маркетинг: експерти ABA допомагають учасникам зрозуміти роль маркетингу у просуванні бізнесу та розробити конкретний план, який сприятиме його зростанню.

6. Інтелектуальна власність: партнер програми компанія BRIFFA (<https://www.briffa.com/>) надає допомогу з організації захисту та ефективного використання активів інтелектуальної власності учасників програми.

7. Аналіз бізнесу і ринку: експерт-аналітик Центру визначає потреби учасників програми стосовно аналізу ринку і готує відповідний аналітичний звіт з урахуванням цих потреб.

8. Фінансове планування: партнер програми компанія Metavalue (<http://www.metavalue.co.uk/>) допомагає учасникам аналізувати, планувати та відстежувати фінансовий обіг, включно із грошовими потоками, ціновою стратегією та можливим залученням інвестиційного капіталу для підтримки та втілення обраної стратегії зростання [31].

Наразі скористатися Програмою можуть лише ті, чий бізнес локалізований у Лондоні і хто готовий приділити навчанню не менше 12 годин протягом трьох місяців.

Важливо, що під час реалізації Програми було сформовано інклюзивну спільноту – Клуб зростання, участь у якому сприяє збереженню бізнесових зв'язків, нарощуванню спроможності випускників програми.

Для тих, хто лише планує започаткувати власний бізнес або чий бізнес розвивається менше року, Центр пропонує спеціальну програму «Інновації для зростання: стартапи» [32], яка покликана сприяти розумінню і набуттю учасниками необхідних навичок. Вона надає підтримку щодо успішного старту і подальшого розвитку бізнесу за допомогою безкоштовної 12-годинної інтерактивної програми онлайн-семінарів. Тематика семінарів охоплює такі питання,

як залучення фінансів, захист бізнес-ідей, складання ефективного бізнес-плану, ефективне використання статистичних інструментів тощо.

Весь курс складається з двох частин. Перша включає семінари, покликані зорієнтувати учасників у наявних корисних ресурсах стосовно того, як дослідити свій ринок та конкурентів, протестувати свій товар чи послугу, перш ніж інвестувати більше коштів або часу на розроблення детального бізнес-плану. Друга передбачає проведення семінарів, практикумів присвячених питанням бізнес-планування, фінансуванню бізнесу, маркетингу. По завершенні Програми випускникам видається персональний сертифікат «Інновації для зростання: стартапи».

Аналіз результатів реалізації Програми засвідчив прогрес її учасників: якщо на момент приєднання до Програми лише 13 % клієнтів-початківців отримували прибуток від продажів, то на момент опитування (2020 р.) вже половина підприємств почала отримувати дохід; з іншого боку, ті, хто прагнув масштабувати свій бізнес, збільшили ВДВ на 62 000 фунтів стерлінгів на бізнес. Це на 39 % більше вихідних показників [22, с. 111].

Понад це Центром започатковано пілотну програму «Стартапи в лондонських бібліотеках» (Start-ups in London Libraries) [35]. Ця ініціатива шляхом партнерства охоплює десять районів Лондона. Вона позиціонується як допомога у перетворенні перспективних ідей на успішний бізнес і орієнтована на розвиток відкритої спільноти власників бізнесу. Участь у Програмі можуть взяти ті, хто зареєстрований у Лондоні або чий бізнес зареєстрований у Companies House у Лондоні і розвивається менше року. У рамках цього проекту пропонуються безкоштовні семінари, які під час карантину проходять в онлайн-форматі: «Перспективи моєї бізнес-ідеї?», «Готовність до бізнесу», «Майстер-клас із маркетингу» (складається з двох частин), «Готовність до бізнесу: продажі», «Готовність до бізнесу: фінанси» [35].

Під час семінарів, які покликані надавати практичну підтримку підприємцям на початковому етапі розвитку їхнього бізнесу, учасників програми орієнтують у тому, які ресурси бібліотеки можуть бути корисними саме для них, висвітлюють питання захисту інтелектуальної власності, вчать розробляти стратегічну дорожню карту для їхнього бізнесу та ефективно використовувати маркетингові інструменти для просування бренда та залучення нових клієнтів, формують уявлення про капітал, грошовий обіг, прибуток тощо. По завершенні Програми її учасники отримують відповідні сертифікати.

Амбасадорами Business & IP Centre Британської бібліотеки є такі успішні підприємці, як лорд Каран Біліморія (Karan Bilimoria), засновник пива Cobra, президент Конфедерації британської промисловості; Тім Кемпбелл (Tim Campbell), засновник Bright Ideas Trust²; Канья Кінг (Kanya King), засновник та генераль-

² Bright Ideas Trust (<https://www.kusumatrust.org/project/bright-ideas/>) – благодійний фонд, створений для підтримки 16–30-річних осіб, які не працюють, не навчаються і не проходять тренінгові програми для започаткування власної справи. Благодійна організація надає комплексний пакет порад і підтримки від мережі досвідчених бізнес-наставників та експертних радників, а також доступ до фінансування.

ний директор МОВО Organisation³; Пол Ліндлі (Paul Lindley), засновник бренда органічних продуктів для немовлят та дітей дошкільного віку Ella's Kitchen; Енн-Марі Імафідон (Anne-Marie Imafidon), засновниця та генеральна директорка Stemettes⁴; Джулі Дін (Julie Deane), засновник та генеральний директор компанії Cambridge Satchel⁵; Елісон Корк (Alison Cork), засновниця Make It Your Business⁶ та Alison at Home⁷ [20].

Організація Центру бізнесу та інтелектуальної власності вимагала від керівництва бібліотеки вирішення цілої низки спеціальних завдань, зокрема підбору персоналу, який би володів необхідними навичками, підвищення його кваліфікації через інструктажі і навчання; організації спеціальних колекцій корисних для бізнесу документів та інформаційних ресурсів (досліджень ринків, бізнес-періодики, довідників, монографій і т. ін.); проведення переговорів і укладання угод з іншими власниками і постачальниками баз даних; виокремлення і відповідної організації приміщення; розроблення партнерської програми і стратегії, програми заходів і освітньої програми; проведення маркетингової та інформаційної кампаній; визначення форм звітності, зокрема алгоритмів вимірювання ефективності діяльності і організації моніторингу результатів. Персонал бібліотечного центру бізнесу мав володіти спеціальними навичками для того, щоб бути здатним виконувати покладені на цю структуру завдання. Предметні бізнес-бібліотекарі, крім суто «бібліотечних», повинні були володіти додатковими знаннями стосовно фінансів, бізнес-статистики, дослідження ринків, логістики, ділової етики і корпоративного управління, маркетингу, стратегічного менеджменту, інтелектуальної власності.

Масштабування досвіду Британської бібліотеки на національному рівні вимагало координації діяльності і адміністрування роботи всієї створеної мережі. Адміністратор національної мережі центрів бізнесу та інтелектуальної власності повинен, поряд із набором «цифрових» навичок (знання і вміння користуватись MS Word, Outlook, Calendar, Excel, PowerPoint), мати досвід планування та протоколювання зустрічей, організації відряджень, знання з електронного документообігу, володіти навичками тайм-менеджменту, усної і письмової комунікації, уміти працювати в команді.

За даними, проведеного 2019 р., дослідження економічного ефекту діяльності започаткованої Британською бібліотекою мережі центрів підтримки бізнесу, зростання зайнятості у 2019 р. сягнуло 7 843 робочих місця, чистий додатковий

³ МОВО Organisation (<https://www.mobo.com/>) – організація, що займається підтримкою «музики чорного походження» через відзначення щорічною премією МОВО Awards.

⁴ Stemettes (<https://stemettes.org>) – відзначене нагородами соціальне підприємство, яке функціонує у Великобританії, Ірландії і за їх межами з метою підтримки молодих жінок та небінарних осіб у кар'єрі в галузі науки, технологій, інженерії, математики (STEM).

⁵ Cambridge Satchel (<https://www.cambridgesatchel.com/>) – британська компанія, яка виробляє сумки та інші шкіряні вироби.

⁶ Make It Your Business (<http://www.makeityourbusiness.co.uk>) – загальнодержавна ініціатива, яка заохочує та підтримує жінок у прагненні розпочати власний бізнес.

⁷ Alison at Home (alisonathome.com) – інтернет-магазин меблів та аксесуарів.

приріст продажів підприємств, що скористалися послугами центрів, за три роки (2016–2018 рр.) становив приблизно 239 млн фунтів стерлінгів, чиста додаткова валова додана вартість при цьому перевищила 78 млн фунтів стерлінгів. При загальному бюджеті бібліотечних програм з підтримки бізнесу в розмірі 3,7 млн фунтів стерлінгів їх реалізація в підсумку дала змогу отримати 6,95 фунтів стерлінгів за кожний фунт стерлінгів фінансування [21, с. 49].

Важливим здобутком також стало залучення до підприємницької діяльності соціально вразливих груп населення: жінок, представників етнічних меншин, людей з інвалідністю. Так, із загальної кількості користувачів мережі Business & IP Centre, які розпочали новий бізнес, 55 % були жінки (65 % у Лондоні), 31 % – представники етнічних меншин, чорношкірого населення та азіатських меншин (44 % у Лондоні), а 17 % мали інвалідність [28, с. 8].

Ефективність функціонування наявної мережі стала підставою для її подальшого розгортання: в планах – створення бізнес-центрів у понад 100 регіональних та місцевих бібліотеках по всій Англії [29].

Партнерські відносини з бізнесом, що розвиваються в Британській бібліотеці, позитивно позначаються як на економіці країни, так і на бібліотечній діяльності. Тому організаційний досвід такої взаємодії може стати корисним для українських бібліотек, які володіють стартовим капіталом – значними інформаційними ресурсами, представленими у відкритому доступі в електронних каталогах та на сайтах. Насамперед, це стосується наукових бібліотек з універсальними фондами, які містять економічну інформацію. Вітчизняні наукові бібліотеки загальнодержавного рівня вже мають значний доробок з організації економічних ресурсів, орієнтованих на інформаційну підтримку бізнесу, та їх представлення у відкритому доступі. Ними сформовано потужний масив економічної літератури, як стосовно теоретичних, так і прикладних аспектів ведення підприємницької діяльності. Дві найбільші за спеціалізованими фондами бібліотеки України – Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського (НБУВ) і Державна науково-технічна бібліотека України (ДНТБ) – мають усі можливості для забезпечення своїх користувачів інформацією щодо започаткування та розвитку малого, середнього бізнесу, надання реальної інформаційної, науково-консультаційної підтримки підприємцям, організації просторів своїх бібліотек для будь-яких форм спілкування, навчання тощо.

Так, електронний каталог НБУВ та реферативна база даних «Україніка наукова» містять систематизовану, структуровану інформацію із сучасної економічної тематики (це понад 116 тис. книжкових видань, 137 тис. випусків періодичних видань, 78 тис. рефератів наукових статей у відкритому доступі), що становить більш ніж половину документального потоку публікацій з економічної тематики в Україні, а також значний ресурс правової інформації. У структурі пошукових систем створені спеціальні рубрики для пошуку, систематизованої за напрямками, інформації, зокрема є спеціальний розділ «малий бізнес». Реферативна база даних «Україніка наукова» (спільний проєкт НБУВ та Інституту проблем реєстрації інформації НАН України) містить конкретну інформацію щодо оцінки іннова-

ційного розвитку науки, техніки і технологій, вона допомагає знайти корисну інформацію для бізнесу [8].

Інформаційний портал «Наука України: доступ до знань» дає можливість отримувати інформацію про компетентних експертів з питань бізнесу – 18 760 кандидатів економічних наук і 2609 докторів економічних наук, а також дисертаційні дослідження з економічної тематики, що безпосередньо стосуються розвитку малого і середнього бізнесу. Повнотекстовий ресурс наукових публікацій «Наукова періодика України» надає доступ до 399 наукових журналів у галузі знань «Економічні науки». Рубрикатори НБУВ допомагають виявляти інноваційні напрями розвитку бізнес-технологій, відшукувати рекомендації підприємцям щодо напрямів та колективів, здатних виконувати перспективні розробки в Україні. На сайті «Центру дослідження соціальних комунікацій», що підтримується науковими підрозділами НБУВ, є можливість ознайомитись з інформаційно-аналітичними виданнями, які спрямовані на інформування бізнес-аудиторії з питань розвитку в Україні інноваційних, інтелектуальних технологій (<http://nbuviar.gov.ua>). Конкретна бібліографічна допомога бізнесу надається довідково-бібліографічним відділом НБУВ.

Суттєві зрушення у справі створення організаційних форм та інноваційного інтелектуального простору, спрямованих на підтримку бізнесу, демонструє Державна науково-технічна бібліотека України (ДНТБ), в якій сформовано найбільший фонд патентних документів в Україні, унікальні масиви промислової інформації (каталоги-довідники, галузеві та номенклатурні каталоги, матеріали міжнародних виставок, проспекти фірм-учасниць міжнародних виставок) та нормативно-технічної документації (державні стандарти України, міждержавні стандарти, нормативні документи в галузі будівництва та архітектури, нормативно-технічні документи галузевих міністерств і відомств тощо). Електронний каталог патентно-правової літератури ДНТБ містить аналітичні описи статей, а через інтернет-посилання до нього інтегруються повнотекстові документи, представлені у відкритому доступі на веб-сайтах правовласників.

У будівлі ДНТБ відведено спеціальне приміщення для роботи обладнаного необхідною оргтехнікою, комп'ютерами та швидкісною мережею Wi-Fi зонованого бібліотечного коворкінг-центру «LibTech» з доступом до фондів і ресурсів бібліотеки, який пропонує комфортне місце для роботи, зустрічей і переговорів, навчання, презентацій, майстер-класів або тренінгів. Користування коворкінг-центром регламентується Порядком надання платних послуг у коворкінг-центрі «LibTech», проте такі послуги є суттєво вигіднішими за аналогічні структури Києва (<https://dntb.gov.ua/coworking-ua>).

Національною науковою сільськогосподарською бібліотекою (ННСГБ) Національної академії аграрних наук України як провідною спеціальною бібліотекою загальнодержавного значення формується науково-інформаційний сегмент аграрної проблематики. Понад мільйонний фонд бібліотеки містить документи 32 мовами з 59 країн світу. Для задоволення потреб товаровиробників галузевої продукції різних форм власності в ННСБ здійснюється підготовка і видання ре-

феративного журналу «Агропромисловий комплекс України» – єдиного в Україні часопису, що відображає динаміку розвитку агропромислового комплексу країни. Метою журналу є інформування фахівців та вчених галузі стосовно розробок вітчизняної аграрної науки та інноваційних технологій сучасного виробництва з метою їх оперативного впровадження в практичну діяльність. Для зручності користування бібліотека дає можливість замовити повний випуск журналу або його частину в друкованому та/або електронному вигляді.

Упродовж 2005–2016 рр. було опубліковано спеціальні випуски видання, а саме: «Ветеринарна медицина», «Сільськогосподарська меліорація і водне господарство», «Лісове господарство», «Ветеринарна медицина і тваринництво України», «Свинарство», «Бджільництво», «Ґрунтознавство. Природокористування», «Зернові культури», «Агроекологія і збалансоване природокористування», «Сільськогосподарська мікробіологія», «Рибне господарство», «Гречка», «Інноваційне забезпечення селекційного процесу та технологій вирощування озимої пшениці», «Зернобобові культури і соя», «Садівництво» (<https://cutt.ly/IOSPDру>).

У Національній бібліотеці України імені Ярослава Мудрого ефективно функціонують Центр правової інформації, Відділ довідково-інформаційного обслуговування, які володіють значними обсягами вітчизняної та зарубіжної літератури. Вони надають довідкову, інформаційно-аналітичну та науково-консультаційну підтримку як Верховній раді України, урядовим установам, так і іншим користувачам правової інформації, зокрема усім громадянам, для організації малого та середнього бізнесу (nlu.org.ua).

Увагу до підтримки малого та середнього бізнесу виявляють й інші бібліотеки. Наприклад, Публічна бібліотека імені Лесі Українки (м. Київ) реалізує бібліотечний проєкт «Бізнес-старт» зі створення на базі установи інформаційного центру з питань малого та середнього бізнесу [18]. Проєкт було презентовано 2017 р. у форматі співпраці Публічної бібліотеки імені Лесі Українки з ГО «Міжнародна агенція змін» за підтримки соціального підприємства «Synergy development consulting». Він має адресне спрямування на підтримку стартапів у малому та середньому бізнесі. Для тих, хто хоче відкрити власну справу, бібліотека пропонує книги та періодичні видання з бізнес-тематики, зручну пошукову бібліографічну онлайн-систему, доступ до правової бази «Ліга:Закон», безкоштовний інтернет, сервісні послуги копіювання та друку інформації [4].

Програма проєкту «Бізнес-старт» була розроблена експертами соціального підприємства «Synergy Development Consulting». У рамках проєкту з квітня по грудень 2017 р. щомісяця проводилися дві зустрічі: кожен першу середу місяця – тренінги і кожен третю – консультації з теми тренінгу [4].

Інший приклад. Хмельницька обласна наукова універсальна бібліотека у 2009 р. на базі відділу виробничої літератури започаткувала роботу клубу органічного землеробства «Успішний дачник – здорова громада», засідання якого проходять щонеділі з жовтня по квітень. У 2011 р. бібліотека взяла участь у конкурсі проєктів розвитку місцевих громад та отримала грант на впровадження проєкту

«Успішний дачник – здорова громада». Завдання клубу – об'єднувати людей, інтереси яких лежать у сфері застосування органічного, природного землеробства для отримання повноцінних продуктів харчування; покращувати інформаційну обізнаність шляхом використання сучасних засобів інформаційних технологій у процесі пошуку корисної інформації для впровадження власних ідей та проєктів; знайомити бажаючих із сучасними досягненнями ведення присадибного садівництва та городництва без застосування хімічних добрив; обмінюватися набутим досвідом та власним посадковим матеріалом [6]. І хоча проєкт не позиціонується як такий, що спрямований на сприяння розвитку агробізнесу, його цільова аудиторія включає і тих підприємців, які реалізують себе в аграрній сфері.

Налагоджує зв'язки з місцевим бізнесом Херсонська обласна наукова універсальна бібліотека імені Олеса Гончара. Зокрема, на початку 2021 р. у бібліотеці відбулося засідання Комітету жінок-підприємниць, створеного при Херсонській торгово-промисловій палаті, під час якого було оголошено про відкриття Центру бізнес-освіти, котрий діє на базі Херсонської ТПП, презентовано програми Херсонського обласного центру зайнятості, інноваційні та соціально важливі проєкти [3].

Крім того, вітчизняними бібліотеками напрацьований значний досвід консультативної діяльності з питань права, надання доступу до інформації правового характеру, інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади і громадськості [5; 13], зокрема з організації інформаційної підтримки і задоволення інформаційних потреб бізнесу в галузі економіки та нормативно-правових ресурсів, формування спеціалізованих електронних бібліотек, комплексних електронних ресурсів, забезпечення віддаленого доступу до передплачених видань. У країні створюються сектори або центри правової інформації, патентно-технічні відділи, а також партнерські структурні одиниці – пункти доступу громадян до інформації органів державної влади (проєкт, яким опікується ВГО «Українська бібліотечна асоціація» – УБА) – громадські юридичні приймальні, інформаційно-консультаційні центри, юридичні лекторії, клуби тощо [13].

Висновки. Отже, орієнтований безпосередньо на бізнес бібліотечний сервіс Британської бібліотеки передбачає такі послуги, як забезпечення доступу до інформаційних ресурсів та інформації, корисних для розвитку бізнесу; консультування з питань організації бізнесу, інтелектуальної власності та авторського права; навчання в рамках спеціальних програм, яке включає семінари і тренінги, із залученням партнерів; фінансова підтримка бізнесу та бізнес-ідей; організація діяльності бізнес-клубу, орієнтованого на сприяння розвитку місцевої екосистеми підприємництва через формування відкритої підприємницької спільноти.

Досвід Бібліотеки з організації сервісу, орієнтованого на підтримку малого та середнього бізнесу, свідчить про його ефективність у бізнес-комунікаціях та розвитку економіки. Важливою умовою успіху є належне фінансування з боку британського уряду та бізнес-структур, заінтересованих у партнерських відносинах із Британською бібліотекою, яка володіє потужними електронними ресурсами та має відповідний персонал і спеціальний Бізнес-центр, що забезпечує розвиток системи відповідних послуг.

Наявний вітчизняний досвід бібліотечного обслуговування бізнесу – створення ресурсів економічної, правової інформації та організації до них відкритого доступу, підготовка інформаційно-аналітичних матеріалів, консультування, проведення семінарів і тренінгів, організація коворкінг-центрів, а також перші бібліотечні проекти, орієнтовані на інформаційну підтримку підприємницької діяльності – засвідчують спроможність українських бібліотек, за належного фінансового, кадрового і ресурсного забезпечення, передусім з боку держави, урахування зарубіжного досвіду цього напрямку обслуговування користувачів в один з провідних. Сучасні реалії засвідчують, що це питання назріле і потребує належної професійної уваги, вимагає від бібліотек спільних зусиль щодо розроблення комплексу продуктів і послуг, орієнтованих на інформаційну підтримку підприємницької діяльності, на сприяння розвитку малого та середнього бізнесу в Україні.

Важливо, щоб надання послуг, створення бізнес-центрів з широкими функціями організації обслуговування бізнесу, розвитку бізнес-ідей відбувалося з урахуванням профілю тієї чи іншої бібліотеки. Необхідно враховувати специфіку розвитку української економіки та законодавства, а також фінансування економічної діяльності як з боку держави, так і приватних бізнес-структур.

Хоча деякі українські бібліотеки активно організовують інформаційну діяльність, підтримують різні форми співпраці з бізнесом, зокрема організацію ресурсів, бібліотечного простору для комунікації, забезпечення доступу до профільних фондів та електронних ресурсів, поширення інформації, підтримку громадських ініціатив тощо, ця діяльність є ще недостатньою для повноцінної бібліотечно-інформаційної підтримки малого та середнього бізнесу України.

Професійне обговорення порушених у статті питань, щодо створення бібліотеками умов для розвитку бізнесу може стати корисним для обох сторін. При цьому, ініціатором і координатором такого широкого обговорення, проведення спеціальних засідань, круглих столів із залученням представників малого та середнього бізнесу, провідних бібліотек, громадських організацій може виступити ВГО «Українська бібліотечна асоціація».

Список бібліографічних посилань

1. Бізнес-старт: Як ефективно використовувати Інтернет у бізнесі. *ГО «Міжнародна Агенція Змін»*. 2017. URL: <http://i-agency-change.org/uk/novyny/biznes-start-yak-efektyvno-vykorystovuvaty-internet-u-biznesi.html>.
2. Бояринова О. Як бібліотеки сприяють подоланню бідності. *День*. 2018. URL: <https://day.kyiv.ua/uk/blog/kultura/yak-biblioteku-spryuayut-podolannyu-bidnosti>.
3. Де збираються херсонські бізнес-леді? У бібліотеці! *Херсонська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Олесь Гончара*. 2021. URL: <https://lib.kherson.ua/de-zbirayutsya-hersonski-biznes-ledi-u-bibliotetsi.htm>
4. Дерев'яно А. «Бізнес-старт»: використання простору бібліотеки для навчання. *Громадський простір*. 2017. URL: <https://www.prostir.ua/?news=biznes-start-vykorystannya-prostoru-biblioteky-dlya-navchannya>.
5. Іванова Н., Пестрецова О. Удосконалення інформаційно-правового обслуговування користувачів бібліотек у системі стратегічних комунікацій. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. 2020. Вип. 58. С. 105–116.
6. Клуби за інтересами. Клуб органічного землеробства «Успішний дачник – здорова громада».

Хмельницька обласна універсальна наукова бібліотека. [Б. д.] URL: <http://www.ounb.km.ua/clubs/dachnik.php>.

7. Корнев Ю. Інформаційне забезпечення розвитку підприємницької діяльності. *Вісник Національної академії наук України*. 2008. № 5. С. 24–31.

8. Крючин А. А., Мініна Н. М., Овсієнко Л. М. Аналіз публікаційної активності вітчизняних науковців у галузі технічних наук. *Наука України у світовому інформаційному просторі*. 2017. Вип. 14. С. 87–92.

9. Кулицкий С. П. Возможности информационно-аналитической поддержки развития украинской экономики с использованием ресурсов научной библиотеки. *Библиотеки национальных академий наук: проблемы функционирования, тенденции развития*. 2009. Вып. 7. С. 67–78.

10. Кулицкий С. П. Інституційний потенціал наукової бібліотеки для формування стратегічних комунікацій у сфері економіки. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. 2020. Вип. 57. С. 214–228.

11. Кулицкий С. П. Створення бібліотечного інформаційно-аналітичного продукту з економічної тематики в умовах поширення інтернет-технологій в Україні. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. 2017. Вип. 46. С. 225–239.

12. Палагута С. Особливості інформаційного забезпечення управління підприємств і організацій. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Вип. 16. С. 418–421.

13. Пестрецова О. Бібліотечно-інформаційне обслуговування правовими ресурсами (досвід вітчизняних бібліотек). *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. 2017. Вип. 46. С. 240–259.

14. Присяжна Л. Бібліотечно-інформаційні продукти як складова інформаційної інфраструктури економічної сфери України. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. 2013. Вип. 36. С. 469–481.

15. Присяжна Л. В. Використання періодичної преси для підготовки інформаційно-аналітичних оглядів з економічної тематики. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. 2002. Вип. 8. С. 110–114.

16. Присяжна Л. Специфіка використання матеріалів економічної преси в контексті вивчення механізмів забезпечення стабільного економічного розвитку. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. 2009. Вип. 25. С. 279–284.

17. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні : Закон України від 22 березня 2012 р. № 4618-VI. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2013. № 3. Ст. 23.

18. Проект «Бізнес-старт». *Публічна бібліотека імені Лесі Українки: офіційний веб-сайт*. 2020. URL: <https://luki.kyiv.ua/pro-biblioteku/proyekt-biznes-start/>.

19. 11 services that libraries can provide to help local businesses and entrepreneurs. *Princh*. n.d. URL: <https://princh.com/11-services-that-libraries-can-provide-to-help-local-businesses-and-entrepreneurs/#.Y01-7Jgzbcd>.

20. About the Business & IP Centre. *British Library*. n.d. URL: <https://www.bl.uk/business-and-ip-centre/about>.

21. Allinson G., Bagherli L., Williams A., Robertson J., Houston M., Ridley-Castle T. Economic Impact Evaluation of the British Library Business & IP Centre National Network. 2019. URL: <https://cutt.ly/GWoA4Ts>.

22. Allinson G., Robertson J., Williams A., Barlow C. Innovating for Growth Phase 2 (2016-19) Interim Evaluation (2020) Final Report October 2020. *British Library*. URL: <https://cutt.ly/cQY0ofN>.

23. Badger E. Why Libraries Should Be the Next Great Start-Up Incubators. An old idea reinvented for the 21st century. *Bloomberg CityLab*. 2013. URL: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2013-02-19/why-libraries-should-be-the-next-great-start-up-incubators/>.

24. Boyes B. Libraries as innovation incubators. *RealKM*. 2017. URL: <https://realkm.com/2017/03/10/libraries-as-innovation-incubators>.

25. Bugrov V., Sitnicki M. W., Serbin O. Strategic management of creative industries: A case study of university information institutions. *Problems and Perspectives in Management*. 2021. Vol. 19. Iss. 2. P. 453–467. doi:10.21511/ppm.19(2).2021.36.

26. Colegrove P. T. Makerspaces in Libraries: Technology as Catalyst for Better Learning, Better Teaching. *Ingenieria Solidaria*. 2017. Vol. 13, N 21. P. 19–26. DOI: <http://dx.doi.org/10.16925/in.v13i21.1724>.
27. Collins B. How Public Libraries Are a Boon to Small Business Information resources are especially valuable to entrepreneurs in tough times. *American Libraries*. 2012. URL: <https://cutt.ly/xQYHFhh>.
28. Democratising Entrepreneurship: libraries as engines of economic growth. A three-year economic impact analysis, January 2016 – December 2018. *British Library*. 2019. URL: <https://cutt.ly/kWoJnb2>.
29. Evans M. KCC joins forces with British Library to roll out small business support. *Media Hub*. 2021. URL: <https://kccmediahub.net/kcc-joins-forces-with-british-library-to-roll-out-small-business-support745>.
30. Foth M. Australia needs an innovation 'skunkworks'. *The Conversation*. 2015. URL: <https://cutt.ly/kWoFbXP>
31. Innovating for Growth Scale-ups. *British Library*. n.d. URL: <https://www.bl.uk/business-and-ip-centre/innovating-for-growth>.
32. Innovating for Growth: Start-ups. *British Library*. n.d. URL: <https://www.bl.uk/business-and-ip-centre/Innovating-for-Growth-Startups>.
33. Janicki M. Open to Change: Libraries Pivot to Serve Small Businesses. Public Libraries Online. *A Publication of the Public Library Association*. 2020. URL: <https://cutt.ly/kTWLDuo>.
34. Martin C. Who says libraries are dying? They are evolving into spaces for innovation. *The Conversation*. 2015. URL: <https://theconversation.com/who-says-libraries-are-dying-they-are-evolving-into-spaces-for-innovation-44820>.
35. Start-ups in London Libraries. *British Library*. n.d. URL: <https://www.bl.uk/business-and-ip-centre/start-ups-in-london-libraries>.
36. Yershova O. Information support for enterprise business process development management. *Management*. 2018. Iss. 1(27). P. 100–110.
37. Zabel D., Gonzalez A. T., Kwong V., Strange J., Yen J. A Guide to Excellent Creative Business Libraries and Business Centers. *Reference and User Services Quarterly*. 2009. Vol. 48, Iss. 3. P. 232–238. URL: <https://hdl.handle.net/1969.1/18316>.

References

1. HO «Mizhnarodna Ahentsiia Zmin». (2017). Biznes-start: Yak efektyvno vykorystovuvaty Internet u biznesi [Business start-up: How to use the Internet effectively in business]. Retrieved from <http://i-agency-change.org/uk/novyny/biznes-start-yak-efektyvno-vykorystovuvaty-internet-u-biznesi.html> [In Ukrainian].
2. Boiarynova, O. (2018). Yak biblioteky spryiaut podolanniu bidnosti [How libraries contribute to overcoming poverty]. *Den*. Retrieved from <https://day.kyiv.ua/uk/blog/kultura/yak-biblioteky-spryyayut-podolanniu-bidnosti> [In Ukrainian].
3. Khersonska oblasna universalna naukova biblioteka im. Olesia Honchara. (2021). De zbyraiuetsia khersonski biznes-ledi? U bibliotetsi! [Where do Kherson businesswomen gather? In library!]. Retrieved from <https://lib.kherson.ua/de-zbirayutsya-hersonski-biznes-ledi-u-bibliotetsi.htm> [In Ukrainian].
4. Derevianko, A. (2017, March 17). «Biznes-start»: vykorystannia prostoru biblioteky dlia navchannia ["Business start": the use of library space for learning]. *Hromadskyi prostir*. Retrieved from <https://www.prostir.ua/?news=biznes-start-vykorystannia-prostoru-biblioteky-dlya-navchannia> [In Ukrainian].
5. Ivanova, N., & Pestretsova, O. (2020). Udoskonalennia informatsiino-pravovoho obsluhovuvannia korystuvachiv bibliotek u systemi stratehichnykh komunikatsii [Improving information and legal services for library users in the system of strategic communications]. *Naukovi Pratsi Natsionalnoi Biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho*, 58, 105-116. [In Ukrainian].
6. Khmelnytska oblasna universalna naukova biblioteka. (n.d.). Kluby za interesamy. Klub orhanichnogo zemlerobstva «Uspishnyi dachnyk – zdorova hromada» [Interest clubs. Organic Farming Club "Successful summer resident – a healthy community"]. Retrieved from <http://www.ounb.km.ua/clubs/dachnik.php> [In Ukrainian].
7. Korniev, Yu. (2008). Informatsiine zabezpechennia rozvytku pidprijemnytskoi diialnosti [Information support of business development]. *Visnyk Natsionalnoi Akademii Nauk Ukrainy*, 5, 24-31. [In Ukrainian].

8. Kriuchyn, A. A., Minina, N. M., & Ovsiienko, L. M. (2017). Analiz publikatsiinoi aktyvnosti vitchyznianskykh naukovtsiv u haluzi tekhnichnykh nauk [Analysis of publishing activity of domestic scientists in the field of technical sciences]. *Nauka Ukrainy u Svitovomu Informatsiinomu Prostoru*, 14, 87-92 [In Ukrainian].

9. Kulitskiy, S. P. (2009). Vozmozhnosti informatcionno-analiticheskoi podderzhki razvitiia ukrainskoi ekonomiki s ispolzovaniem resursov nauchnoi biblioteki [Possibilities of information and analytical support for the development of the Ukrainian economy using the resources of the scientific library]. *Biblioteki Natsionalnykh Akademii Nauk: problemy funkcionirovaniia, tendentsii razvitiia*, 7, 67-78. [In Russian].

10. Kulytskyi, S. P. (2020). Instytutsiyni potentsial naukovoï biblioteki dlia formuvannia stratehichnykh komunikatsii u sferi ekonomiky [Institutional potential of the scientific library for the formation of strategic communications in the field of economics]. *Naukovi Pratsi Natsionalnoi Biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho*, 57, 214-228. [In Ukrainian].

11. Kulytskyi, S. P. (2017). Stvorennia bibliotechnoho informatsiino-analitychnoho produktu z ekonomichnoi tematyky v umovakh poshyrennia internet-tekhnolohii v Ukraini [Creation of a library information and analytical product on economic issues in the context of the spread of Internet technologies in Ukraine]. *Naukovi Pratsi Natsionalnoi Biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho*, 46, 225-239. [In Ukrainian].

12. Palahuta, S. (2017). Osoblyvosti informatsiinoho zabezpechennia upravlinnia pidpriemstv i orhanizatsii [Features of information support of management of enterprises and organizations]. *Global and National Problems of Economy*, 16, 418-421. [In Ukrainian].

13. Pestretsova, O. (2017). Bibliotechno-informatsiine obsluhovuvannia pravovymy resursamy (dosvid vitchyznianskykh bibliotek) [Library and information service with legal resources (experience of domestic libraries)]. *Naukovi Pratsi Natsionalnoi Biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho*, 46, 240-259. [In Ukrainian].

14. Prysiazhna, L. (2013). Bibliotechno-informatsiini produkty yak skladova informatsiinoi infrastruktury ekonomichnoi sfery Ukrainy [Library and information products as a component of the information infrastructure of the economic sphere of Ukraine]. *Naukovi Pratsi Natsionalnoi Biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho*, 36, 469-481. [In Ukrainian].

15. Prysiazhna, L. V. (2002). Vykorystannia periodychnoi presy dlia pidgotovky informatsiino-analitychnykh ohliadiv z ekonomichnoi tematyky [The use of periodicals for the preparation of information and analytical reviews on economic issues]. *Naukovi Pratsi Natsionalnoi Biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho*, 8, 110-114. [In Ukrainian].

16. Prysiazhna, L. (2009). Spetsyfika vykorystannia materialiv ekonomichnoi presy v konteksti vyychennia mekhanizmiv zabezpechennia stabilnogo ekonomichnogo rozvytku [The specifics of the use of materials of the economic press in the context of studying the mechanisms of ensuring stable economic development]. *Naukovi Pratsi Natsionalnoi Biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho*, 25, 279-284. [In Ukrainian].

17. Verkhovna Rada of Ukraine. (2012, March 22). Pro rozvytok ta derzhavnu pidtrymku maloho i serednogo pidpriemnytstva v Ukraini [On the development and state support of small and medium enterprises in Ukraine]: the Law of Ukraine. (№ 4618-VI). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 3, 23. [In Ukrainian].

18. Publichna biblioteka imeni Lesi Ukrainky. (2020, October 21). Proiekt «Biznes-start» [Business Start Project]. Retrieved from <https://lukl.kyiv.ua/pro-biblioteku/proiekt-biznes-start/> [In Ukrainian].

19. Princh. (n.d.). 11 services that libraries can provide to help local businesses and entrepreneurs. Retrieved from <https://princh.com/11-services-that-libraries-can-provide-to-help-local-businesses-and-entrepreneurs/#.YO1-7Jgzbcd> [In English].

20. British Library (n.d.). About the Business & IP Centre. Retrieved from <https://www.bl.uk/business-and-ip-centre/about> [In English].

21. Allinson, G., Bagherli, L., Williams, A., Robertson, J., Houston, M., & Ridley-Castle, T. (2019). Economic Impact Evaluation of the British Library Business & IP Centre National Network. Retrieved from <https://cutt.ly/GWoA4Ts> [In English].

22. Allinson, G., Robertson, J., Williams, A., & Barlow, C. (2020). Innovating for Growth Phase 2

(2016-19) Interim Evaluation (2020) Final Report October 2020. *British Library*. Retrieved from <https://cutt.ly/cQY0ofN> [In English].

23. Badger, E. (2013). Why Libraries Should Be the Next Great Start-Up Incubators. An old idea reinvented for the 21st century. *Bloomberg CityLab*. Retrieved from <https://www.bloomberg.com/news/articles/2013-02-19/why-libraries-should-be-the-next-great-start-up-incubators> [In English].

24. Boyes, B. (2017). Libraries as innovation incubators. *RealKM*. Retrieved from <https://realkm.com/2017/03/10/libraries-as-innovation-incubators> [In English].

25. Bugrov, V., Sitnicki, M. W., & Serbin, O. (2021). Strategic management of creative industries: A case study of university information institutions. *Problems and Perspectives in Management*, 19(2), 453-467. doi:10.21511/ppm.19(2).2021.36 [In English].

26. Colegrove, P. T. (2017). Makerspaces in Libraries: Technology as Catalyst for Better Learning, Better Teaching. *Ingenieria Solidaria*, 13 (21), 19-26. DOI: <http://dx.doi.org/10.16925/in.v13i21.1724> [In English].

27. Collins, B. (2012). How Public Libraries Are a Boon to Small Business Information resources are especially valuable to entrepreneurs in tough times. *American Libraries*. Retrieved from <https://cutt.ly/yQY0TA2> [In English].

28. British Library. (2019). Democratising Entrepreneurship: libraries as engines of economic growth. A three-year economic impact analysis, January 2016 – December 2018. Retrieved from <https://cutt.ly/kWoJnb2> [In English].

29. Evans, M. (2021). KCC joins forces with British Library to roll out small business support. *Media Hub*. Retrieved from <https://kccmediahub.net/kcc-joins-forces-with-british-library-to-roll-out-small-business-support745> [In English].

30. Foth, M. (2015). Australia needs an innovation “skunkworks”. *The Conversation*. Retrieved from <https://cutt.ly/kWoFbXP> [In English].

31. British Library. (n.d.). Innovating for Growth Scale-ups. Retrieved from <https://www.bl.uk/business-and-ip-centre/innovating-for-growth> [In English].

32. British Library. (n.d.). Innovating for Growth: Start-ups. Retrieved from <https://www.bl.uk/business-and-ip-centre/Innovating-for-Growth-Startups> [In English].

33. Janicki, M. (2020). Open to Change: Libraries Pivot to Serve Small Businesses. Public Libraries Online. *A Publication of the Public Library Association*. Retrieved from <https://cutt.ly/kTWLDuo> [In English].

34. Martin, C. (2015). Who says libraries are dying? They are evolving into spaces for innovation. *The Conversation*. Retrieved from <https://theconversation.com/who-says-libraries-are-dying-they-are-evolving-into-spaces-for-innovation-44820> [In English].

35. British Library. (n.d.). Start-ups in London Libraries. Retrieved from <https://www.bl.uk/business-and-ip-centre/start-ups-in-london-libraries> [In English].

36. Yershova, O. (2018). Information support for enterprise business process development management. *Management*, 1 (27), 100-110 [In English].

37. Zabel, D., Gonzalez, A. T., Kwong, V., Strange, J., & Yen, J. (2009). A Guide to Excellent Creative Business Libraries and Business Centers. *Reference and User Services Quarterly*, 48 (3), 232-238. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1969.1/183161> [In English].

Tetiana Hrachak,

<https://orcid.org/0000-0001-7854-580X>,

Doctor of Science in Social Communications, Professor, Leading Researcher,

V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine (Kyiv, Ukraine)

**LIBRARY AND INFORMATION SUPPORT FOR BUSINESS DEVELOPMENT: THE EXPERIENCE
OF THE BRITISH LIBRARY AND PROSPECTS FOR UKRAINE**

Relevance. The need for innovative development of the domestic library service actualizes the study of the relevant experience of foreign libraries. The article highlights the British Library’s experience in organizing an innovative library service focused on supporting small and medium-sized businesses, considers the possibilities of adapting this experience to the realities of Ukraine. **Purpose.** The research is aimed at substantiating the information and communication potential of the library in the organization of business idea management environment, identifying

effective approaches to organizing such an environment, identifying key trends in the development of business-oriented library service and outlining opportunities to adapt existing solutions to domestic realities. **Methods.** The results of the study were obtained by analyzing the official website and reports of the Business and Intellectual Property Centre of the British Library, processing of professional publications, and the use of a set of scientific methods, including systemic and structural-functional, the use of which led to the study of business-oriented British Library service as a system of services from information access to the creation of an open business community, the organizational support of which is entrusted to a special unit within the structure of the British Library. **Scientific novelty.** It has been found that the comprehensive business-oriented library service of the British Library includes such services as the organization of space for communication, exchange of ideas; providing access to information resources and information useful for business development; conducting consultations on the use of information resources; organization of pieces of training and seminars on intellectual property and copyright, business development with the involvement of partners; financial support of business; organization of a business club focused on the formation of an open business community. **Conclusions.** Based on the analysis of the relevant experience of libraries of Ukraine, the relevance and possibility of organizing a business-oriented domestic library service under the conditions of providing library institutions with technical-technological, financial, personnel resources are substantiated, it has been proved that the organization of the library's innovative environment for business development support became possible with the establishment of a wide network of interaction between public and private sectors, effective partnerships, involvement of public initiatives.

Keywords: libraries and business, library service, business-oriented, libraries as business incubators, British library, business and intellectual property center.

V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine
3, Holosiivskyi ave, Kyiv, 03039, Ukraine
e-mail: granchakt@ukr.net

Стаття надійшла до редакції 15.12.2021 р.